

1985, 28. prosince – Sdělení VONS č. 495 „O kampani za Milana Vlka“, v němž se VONS distancuje od toho, aby internace Milana Vlka v psychiatrické léčebně kvůli drogové závislosti byla dáována do souvislosti se zneužíváním psychiatrie v Československu, a od spojování Milana Vlka s Chartou 77 a VONS.

Dne 8. 11. 1985 byl do psychiatrické léčebny v Horních Beřkovicích v okrese Litoměřice převezen z léčebny v Kosmonosích Milan Vlk z Děčína, nar. 10. 1. 1963, aby se zde podrobil soudem určené psychiatrické ochranné léčbě. Podle usnesení Nejvyššího soudu ČSR byla tato léčba specifikována jako protitoxikomanická; Milan Vlk jí je podroben od 12. 11., kdy usnesení bylo do léčebny doručeno. Rakouská agentura Katpress, západní tisk a rozhlasové stanice Hlas Ameriky a Svobodná Evropa referovaly minulý měsíc o M. Vlkovi jako o obhájci lidských práv, který byl v minulosti v psychiatrické léčebně proto, že vylepoval protistátní plakáty; podle těchto zpráv je předcházející i současná Vlkova internace zneužitím psychiatrie. V komentáři rozhlasové stanice Hlas Ameriky, který má odrážet názor vlády USA a který byl vysílán 23. 11., se uvádělo, že v čs. věznicích a psychiatrických léčebnách je nespravedlivě internováno několik desítek lidí; jako příklad byli nevhodně jmenováni evangelický pastor Jan Keller,¹ signatář Charty 77 Petr Cibulka² (ve skutečnosti jsou oba stíháni na svobodě a Jan Keller ve vězení dosud nikdy nebyl) a „obhájce lidských práv Milan Vlk“, umístěný do psychiatrické léčebny. Svobodná Evropa vysílala i jména lékařů z Kosmonos i Horních Beřkovic. Ti pak začali dostávat anonymní dopisy z Rakouska, NSR a i z Československa. Primárka oddělení v H. Beřkovicích, na němž byl M. Vlk dočasně umístěn, dostala mnoho vulgárních dopisů, v nichž jí bylo vyhrožováno zabitím. V dopisech jsou lékaři porovnáváni s dr. Mengelem apod.

Celým případem bychom se nezabývali, nebýt těchto útoků na lékaře, kteří vykonávají své povinnosti v souladu se zákonem, lékařskou etikou i obecnou morálkou. I když nás o to nikdo

nepožádal, považujeme za nutné zveřejnit na obranu psychiatrů a psychologů některé skutečnosti, prokazované svědectvím mnoha lidí, včetně pracovníků ve zdravotnictví, k nimž máme důvěru (někteří z nás je znají dlouhá léta) a mezi nimiž jsou i signatáři Charty 77. Opíráme se i o několik dopisů, které Milan Vlk napsal v listopadu 1985 z Kosmonos svým známým. Upozorňujeme také na článek Josefa Markovského a Jiřího Rubáše Hra jako život v ústeckém Průboji ze 14.–15. 12. 1985, který tendenčně vydává Milana Vlka za oběť západní propagandy a čs. politické emigrace, jmenovitě Lenky Škrabánkové z Rakouska a Oty Filipa z Mnichova. K případu Milana Vlka považujeme za nutné se vyjádřit i proto, že většina zpráv o policejní a justiční svévoli v Československu, které jsou zveřejňovány na Západě, čerpá ze sdělení VONS a lidé tedy automaticky spojují každou zprávu z této oblasti se jménem našeho výboru.

O plakátech, které měl Milan Vlk v minulosti vylepovat, se nám nepodařilo nic zjistit. Je však prokázáno, že jako narkoman byl od svých 16 let mnohokrát léčen – jen v H. Beřkovicích byl devětkrát, z toho několikrát dobrovolně. Byl také mnohokrát soudně stíhán, i když ve výkonu trestu odnětí svobody nikdy nebyl. Jeho trestné činy spočívaly ve vylupování lékáren – posledního vloupání do lékárny se dopustil letos na podzim těsně před umístěním do Kosmonos – dále byl zapleten do krádeží a rozšiřování drog. V minulosti předstíral schizofrenii, aby si zajistil legální přísun drog. Drogy se na lékařích snaží vymáhat pod různými pohnůtkami i během současné léčby. Píše si také o ně z léčebny svým známým. Z korespondence Milana Vlka z listopadu t. r. plyne, že má zájem i o Chartu 77, aspoň o ní často píše. Popisuje přitom četné návštěvy všech tří současných mluvčích Charty 77 a jejich dalších aktivistů u něj, obsah rozhovorů, úkoly, jimiž byl mluvčími pověřen, a akce, které se chystají. Skutečnost je taková, že Milana Vlka nikdo z mluvčích Charty 77 nebo jejich aktivních signatářů nikdy nenavštívil ani ho nezná. Vše, co Milan Vlk píše o Chartě 77 a VONS, je lež.³

Jsme znepokojeni skutečností, že někteří lidé, kteří projevují zájem o dodržování lidských práv v Československu, rozšiřují

nepodložené, a jak se nyní ukazuje, nepravdivé zprávy o případu Milana Vlka a zneužívání čs. psychiatrie k politické represí. Je ovšem jisté, že československé psychiatrii, stejně jako jakémukoli oboru lidské činnosti v Československu, by bylo možno věnovat řadu kritických studií, v nichž by otázka lidských práv – a to jak pacientů, tak i lékařů – psychologů a zdravotnického personálu – neměla být pominuta. Srovnávat ale československou psychiatrii se sovětskou, uvádět, že je prostředkem k likvidaci politických odpůrců, že je jí všeobecně zneužíváno – to je nepravda a ve svých důsledcích torpédování zápasu za lidská práva v Československu. Škody způsobené kampaní, v níž je čs. psychiatrie označována za nástroj politické represe, mohou být značné a dokonce se tím zvyšuje nebezpečí skutečného zneužívání psychiatrie. Výsledky práce, kterou zde po léta v nelehkých podmínkách vykonáváme, se mohou během krátké doby obrátit vniveč.

Tím netvrdíme, že čs. psychiatrie nemůže být zneužito. Takové pokusy i ojedinělé případy jsme zaznamenali, některé byly nejasné, zvláště tam, kde existuje skutečná diagnóza duševního onemocnění. Snažíme se získat vždy maximum informací a nebudeme se rozpakovat vystoupit ve prospěch toho, kdo by se stal obětí takového zneužití, už v zájmu drtivé většiny poctivých lékařů. Je nám rovněž zřejmé, že existence Státní bezpečnosti a její faktické možnosti, právní stav v této oblasti a celý politický systém vůbec mohou zneužití psychiatrie umožnit. Jako Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných musíme však právo a spravedlnost hájit vždy a všude, tedy i u čs. psychologů a psychiatrů, kteří si to navíc zaslouží pro své často statečné jednání. A pokud jde o naše zahraniční přátele, zdá se nám, že sdělení našeho výboru, zpracovávané na základě listinných materiálů a podrobného přešetřování jednotlivých případů, poskytují dostatek podkladů pro obranu obhájců lidských práv v Československu i četných dalších obětí nespravedlivého pronásledování.

Informace o Chartě 77, r. 9, 1986, č. 1, s. 3–4.

POZNÁMKY

- ¹ K případu Jana Kellera viz sdělení VONS č. 350, 471, 474, 502 a 541, dokumenty č. 353, 474, 477, 505 a 544.
- ² K případu Petra Cibulky viz sdělení VONS č. 434, 442, 443, 460, 468, 472, 493, 500, 511 a 533, dokumenty č. 437, 445, 446, 463, 471, 475, 496, 503, 514 a 536.
- ³ Problémy s drogami Milan Vlk nepopíral. Ve své korespondenci s VONS potvrdil, že v mládí toxikomanem několik let skutečně byl a že byl soudně trestán za falšování lékařských předpisů. Skutečně však byl vystaven ne-spravedlivému postihu. Krátkodobě se o něj Státní bezpečnosti zajímala již v sedmnácti letech. V květnu 1977 bylo proti tehdy nezletilému Vlkovi a jeho kamarádovi zahájeno Odborem vyšetřování StB Krajské správy SNB Ústí nad Labem trestní stíhání pro přípravu trestného činu opuštění republiky podle §7/1 k § 109/1 trestního zákona. Oba byli zadrženi 23. května 1977 u státních hranic nedaleko Chebu při údajném pokusu o nelegální emigraci do SRN. Věc byla vyšetřovatelem Státní bezpečnosti odložena podle § 159/1 a 2 trestního řádu pro malou společenskou nebezpečnost a nízký věk pachatelů.

Dne 25. února 1983 navrhl starší referent Okresní správy SNB – Oddělení StB Děčín poručík Václav Pípal zavedení spisu prověřované osoby pod krycím jménem „Vlčák“ na Milana Vlka v rámci řešení „problematiky hippies“. S přestávkami pak Státní bezpečnost Milana Vlka rozpracovávala až do prosince 1989. Již necelé tři měsíce od zavedení svazku získal zájem StB o Milana Vlka ještě jiné konkrétní zdůvodnění. Agent „Arabela“ (Jaroslav Vlach) přinesl zprávu, že právě Milan Vlk vylepil 1. května 1983 v podchodu pro pěší na Leninově náměstí v Děčíně leták s opsaným textem děčínských novin Jiskra z roku 1968, zaměřeným proti okupaci vojsky Varšavské smlouvy, a dále s vlastním aktuálním protisovětským textem. Bylo zahájeno jeho trestní stíhání pro trestný čin pobuřování podle § 100 tr. zák. a pro trestný čin výtržnictví podle § 202 tr. zák. Milan Vlk byl vzat do vazby, vyžádaný lékařský znalecký posudek ale konstatoval, že není schopen rozeznat „společenskou nebezpečnost svého jednání“. Proto musela Státní bezpečnost vyšetřování na podzim 1983 zastavit. Vlk byl nicméně internován v Psychiatrické léčebně v Horních Beřkovicích, kde strávil následujících asi devět měsíců v ústavní léčbě.

Po propuštění navázal Vlk kontakt s některými představiteli disentu. V říjnu 1985 pak rozhodl Okresní soud v Děčíně o změně dosavadní ambulanci léčby na ústavní a Milan Vlk byl odvezen do Psychiatrické léčebny v Kosmonosích. Vlkův případ se poté stal právě v té době díky hospitalizaci a Vlkovým protestům skutečně tématem některých článků v exilovém tisku a referovala o něm i další zahraniční média, včetně Rádia Svobodná

Evropa a Hlasu Ameriky. Na adresy lékařů Psychiatrické léčebny v Kosmonosích začaly opravdu přicházet anonymní dopisy s nadávkami a výhrůžkami. Milan Vlk přitom konstatuje, že chování lékařů v Kosmonosích bylo tehdy korektní a protesty proti nim vznášené nebyly na místě. Jinou věcí byly poměry v léčebně v Horních Beřkovicích, kde byl nucen užívat léky proti halucinacím, ač takové potíže neměl, a kde mu byla protiprávně zadržována korespondence. Po měsíci pobytu v Kosmonosích byl Vlk převezen opět do Horních Beřkovic, kde se opakovalo stejné zacházení jako během hospitalizace v letech 1983–1984.

Vlkovu situaci zneužila Státní bezpečnost a prostřednictvím svého tajného spolupracovníka provedla v prosinci 1985 tzv. preventivně rozkladné opatření. L. Lisovi byly poskytnuty zkreslené informace o dřívějších Vlkových problémech se zákonem a s drogami a o jeho údajném vychloubání kontakty s disentem, s aktivisty VONS a Charty 77. Na základě těchto zpráv byli na tiskové konferenci konané 20. 12. 1985 v bytě Jiřího Dienstbiera američtí novináři informováni o stanovisku VONS k osobě Milana Vlka a 28. 12. 1985 pak vydal VONS své sdělení číslo 495. Toto distancování se od Vlkova případu plynoucí z pochopitelné obavy před zneužitím kauzy k útokům proti výboru vedlo k utlumení zájmu o Vlkovu perzekuci. Když byl M. Vlk 18. 9. 1987 odsouzen Okresním soudem v Děčíně pro trestné činy nedovolené výroby a držení omamných prostředků a jedů podle § 187 tr. zák., poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112 tr. zák. a snižování vážnosti prezidenta republiky podle § 103 tr. zák. ke třiceti měsícům odnětí svobody nepodmíněně, stalo se tak již bez zájmu zahraniční i domácí veřejnosti.

Po odpykání trestu se Vlk zapojil do řady kampaní na podporu pronásledovaných spoluobčanů. Byl to například dopis jedenácti děčínských občanů prezidentu Gustávu Husákovi s žádostí o zrušení trestního stíhání Stanislava Devátého a vyjádřením solidarity s politickými vězni v ČSSR, 30. 6. 1989 byl publikován jeho podpis základního prohlášení Charty 77. V říjnu 1987 zahájila StB operativní rozpracování M. Vlka pro podezření ze spáchání trestných činů pobuřování a poškozování zájmů republiky v cizině podle §§ 100 a 112 tr. zák. K dalšímu postihu Milana Vlka ale již nedošlo. K případu viz článek Prokopa TOMKA: Případ Milana Vlka a Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných in: Jaroslav Pažout (ed.): *Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných. Politická perzekuce, opozice a nezávislé aktivity v Československu v letech 1978–1989*. Sborník grantového projektu č. 2, Praha 2008, s. 64–71.